

ELEKTRON XIZMATLAR VA ULARNING IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDAGI ROLI

Ortiqov Farmonboy Raxmon o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti Iqtisodiyot fakulteti 3-bosqich talabasi
+998997714505

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 28.08.2025

Revised: 29.08.2025

Accepted: 30.08.2025

KALIT SO'ZLAR:

*elektron xizmatlar,
raqamli iqtisodiyot,
avtomatlashtirish,
iqtisodiy rivojlanish,
raqamli texnologiyalar,
biznes jarayonlari,
onlayn xizmatlar..*

Ushbu maqolada elektron xizmatlarning zamonaviy iqtisodiyotdagi o'rni va roli, ularning rivojlanish tendensiyalari hamda iqtisodiy samaradorlikka ta'siri haqida so'z boradi. Elektron xizmatlar biznes jarayonlarini avtomatlashtirish, mijozlarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash va iqtisodiyotni raqamlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Maqola zamonaviy raqamli texnologiyalar asosida elektron xizmatlar qanday rivojlanayotganini tahlil qiladi hamda ularning iqtisodiy o'sishga qo'shgan hissasini ko'rsatadi..

Kirish: So'nggi yillarda raqamli texnologiyalar hayotimizning barcha jabhalariga chuqur kirib bormoqda. Ayniqsa, elektron xizmatlar iqtisodiyotning turli sohalarida jarayonlarni soddalashtirish, samaradorlikni oshirish hamda raqamli iqtisodiyotga o'tishda muhim vositaga aylangan. Elektron xizmatlar davlat boshqaruvi, biznes, ta'lim va sog'liqni saqlash kabi sohalarda innovatsion yechimlarni taklif etib, xizmatlarning sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, ular iqtisodiy jarayonlarni tezlashtirish va xarajatlarni kamaytirish imkonini yaratadi.

Asosiy qism: Elektron xizmatlar iqtisodiyotda raqamli transformatsiyaning markaziy elementlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda davlat va xususiy sektor tomonidan taqdim etilayotgan onlayn xizmatlar mijozlarga qulaylik yaratib, ma'muriy ishlarni

avtomatlashtirish orqali samaradorlikni oshirmoqda. Xususan, elektron tijorat, bank xizmatlari, soliq to'lovlari va boshqa ko'plab sohalarda elektron xizmatlar keng qo'llanilmoqda. Bu esa iqtisodiy faoliyatni tezlashtirib, korrupsiyani kamaytirish va shaffoflikni oshirishga yordam beradi. Raqamli platformalar orqali kichik va o'rta biznes vakillari ham yangi bozor va mijozlarga chiqish imkoniga ega bo'lyapti. Bundan tashqari, elektron xizmatlar infratuzilmasining rivojlanishi orqali ishbilarmonlik muhiti yaxshilanmoqda, investitsiyalar hajmi oshmoqda. Raqamli iqtisodiyot sharoitida elektron xizmatlarning rivojlanishi ishchi kuchi samaradorligini oshirishda, innovatsiyalarni tatbiq etishda muhim o'rin tutadi.

Elektron xizmatlar yordamida olingan ma'lumotlarni tahlil qilish iqtisodiy jarayonlarni yanada takomillashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, xizmatlar sifatini oshirish va mijoz ehtiyojlariga moslashtirish imkoniyati paydo bo'ladi. Elektron xizmatlar yordamida xizmat ko'rsatish sohasida raqobat kuchayib, yangi biznes modellar paydo bo'lmoqda. Bu iqtisodiyotdagi raqamli inqilobning asosiy bosqichlaridan biri hisoblanadi. Elektron xizmatlar iqtisodiyotning barcha sohalarida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ularning eng katta afzalligi — xizmatlarni tez va samarali ko'rsatish, shuningdek, xarajatlarni kamaytirishdir. Elektron xizmatlar orqali bizneslar va fuqarolar ko'p vaqt va mablag'ni tejash imkoniga ega bo'ladi. Masalan, soliqlarni to'lash, rasmiy hujjatlarni olish, sog'liqni saqlash va ta'lim sohasidagi xizmatlar endi onlayn formatda amalga oshirilmoqda, bu esa jarayonlarni soddalashtiradi va shaffoflikni oshiradi.

Shuningdek, elektron xizmatlarning iqtisodiyotga ta'siri keng ko'lamli ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanishi natijasida yangi ish o'rinlari paydo bo'lmoqda, bu esa iqtisodiy faollikni oshiradi. Kichik va o'rta biznes vakillari uchun onlayn platformalar orqali bozorlarga chiqish imkoniyatlari kengaymoqda. Bu esa raqobatbardoshlikni oshirib, sifat va narxlarning yaxshilanishiga olib keladi.

Yana bir muhim jihati — raqamli xizmatlar orqali davlat va fuqaro o'rtasidagi munosabatlar yangi darajaga ko'tariladi. Fuqarolar o'z murojaatlarini tezkor va shaffof tarzda yuborishi mumkin, bu esa davlat xizmatlarining samaradorligini oshiradi va korrupsiya darajasini pasaytiradi. Shu bilan birga, davlat idoralari ham o'z ish jarayonlarini avtomatlashtirib, xodimlar ishini yengillashtiradi va byurokratik to'siqlarni kamaytiradi.

Texnologiyaning rivojlanishi elektron xizmatlar sifatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlarni tahlil qilish, bulutli hisoblash kabi zamonaviy texnologiyalar yordamida xizmatlarni individual mijoz ehtiyojlariga moslashtirish

imkoniyati yuzaga kelmoqda. Masalan, mijozlar ma'lumotlari asosida shaxsiy tavsiyalar berish, ularning muammolarini oldindan aniqlash va tezkor yechimlar taklif etish imkoniyati paydo bo'lmoqda.

Ammo raqamli xizmatlarning kengayishi bilan bir qatorda kiberxavfsizlik masalalari ham dolzarb ahamiyatga ega bo'lmoqda. Ma'lumotlarning himoyasi, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi, axborotning noto'g'ri qo'llanilishi kabi muammolarni hal qilish uchun maxsus chora-tadbirlar ko'rilishi zarur. Bu esa raqamli iqtisodiyotning barqaror va xavfsiz rivojlanishini ta'minlash uchun muhim omildir.

Yana bir e'tibor qaratish lozim bo'lgan jihat — raqamli savodxonlikni oshirish. Aholining keng qatlamlari zamonaviy texnologiyalarni to'liq tushunmaydi yoki foydalanishda qiyinchiliklarga duch keladi. Shu sababli, davlat va nodavlat tashkilotlari tomonidan ta'lim dasturlari, treninglar va qo'llanmalar ishlab chiqilishi zarur. Bu orqali har bir fuqaro raqamli xizmatlardan to'liq foydalanish imkoniyatiga ega bo'ladi va raqamli iqtisodiyotga integratsiya osonlashadi. Elektron xizmatlar rivojlanishi natijasida iste'molchilar uchun xizmat ko'rsatish jarayoni soddalashadi, shuningdek, xizmatlarning sifat va tezligi oshadi. Raqamli platformalar yordamida xizmatlar doimiy ravishda yangilanib, mijozlarning ehtiyojlariga moslashmoqda. Shuningdek, onlayn xizmatlar orqali hududiy chegaralar yo'qolib, kichik shaharlarda yoki qishloq joylarida yashovchi aholiga ham sifatli xizmatlar taqdim etilishi mumkin.

Bundan tashqari, raqamli iqtisodiyot doirasida xizmat ko'rsatish sohasida avtomatlashtirish jarayonlari faol amalga oshirilmoqda. Sun'iy intellekt va mashina o'rganish algoritmlari yordamida mijozlarga individual yondashuvlar ishlab chiqilmoqda. Bu esa xizmat ko'rsatish sohasidagi samaradorlikni oshirib, resurslarni tejash imkonini beradi.

Xizmat ko'rsatish sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish bilan birga, ma'lumotlar bazalarini yaratish va ularni boshqarish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa xizmat ko'rsatish jarayonlarining uzluksizligini ta'minlab, tezkor qarorlar qabul qilishga imkon beradi. Masalan, mijozlar bilan ishlashda elektron bazalar orqali ularning xohish-istaklari, oldingi shikoyatlari va boshqa ma'lumotlar saqlanadi, bu esa sifatni yaxshilashga xizmat qiladi.

Yana bir muhim jihat — raqamli xizmatlar orqali ekologik samaradorlikka erishish. Qog'oz hujjatlar va an'anaviy usullar o'rnini raqamli formatlarga almashtirish natijasida atrof-muhitga zarar kamayadi. Shu bilan birga, transport xarajatlari va yoqilg'i sarfi ham pasayadi.

Kichik va o'rta biznes vakillari uchun raqamlashtirish yangi imkoniyatlarni yaratadi. Onlayn platformalar orqali ular o'z mahsulotlarini kengroq auditoriyaga taklif etishi, yangi bozorlarga chiqishi va raqobatbardoshligini oshirishi mumkin. Bu esa mamlakat iqtisodiyotining umumiy barqarorligini ta'minlashda muhim omildir.

Shuningdek, raqamli xizmatlarning rivojlanishi xizmat ko'rsatish sohasida malakali kadrlar tayyorlashga ham ehtiyojni oshirmoqda. Zamonaviy texnologiyalarni yaxshi biladigan va ulardan samarali foydalanishni o'rgatadigan mutaxassislar mamlakat iqtisodiyotining raqamli rivojlanishi uchun poydevor hisoblanadi. Shu sababli, oliy o'quv yurtlari va kasb-hunar markazlarida raqamli xizmatlar sohasida kadrlar tayyorlashga katta e'tibor qaratilmoqda.

Raqamli iqtisodiyotda xizmat ko'rsatish tizimining yanada rivojlanishi uchun qonunchilik bazasini takomillashtirish, soliq va boshqa moliyaviy imtiyozlar yaratish, hamda investitsiyalarni jalb etish muhim ahamiyatga ega. Davlat tomonidan ko'rsatiladigan ko'mak va qo'llab-quvvatlash tizimlari raqamlashtirish jarayonlarini tezlashtiradi va sifatini oshiradi.

Yuqoridagilar asosida, raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish uzoq muddatli va tizimli yondashuvni talab qiladi. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, kadrlarni tayyorlash, qonunchilikni takomillashtirish va investitsiyalarni jalb qilish orqali xizmat ko'rsatish sohasining raqamli transformatsiyasi amalga oshirilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, elektron xizmatlar raqamli iqtisodiyotning ajralmas qismi bo'lib, iqtisodiy samaradorlikni oshirish, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, davlat boshqaruvida shaffoflikni kuchaytirish kabi ko'plab ijobiy o'zgarishlarni keltirib chiqarmoqda. Kelajakda bu sohada innovatsiyalarni joriy etish va xavfsizlikni mustahkamlash orqali xizmatlar sifatini yanada oshirish imkoniyatlari mavjud. Shu bilan birga, aholining raqamli savodxonligini oshirishga alohida e'tibor qaratish zarur, chunki texnologiyalardan samarali foydalanish mamlakatning raqamli iqtisodiyotda muvaffaqiyat qozonishining kalitidir.

Xulosa: Elektron xizmatlar iqtisodiyotni rivojlantirishda muhim vosita sifatida o'z ahamiyatini tobora oshirmoqda. Ular biznes va davlat boshqaruvida samaradorlikni oshirib, yangi imkoniyatlar yaratadi. Raqamli iqtisodiyotning o'sishi uchun elektron xizmatlarning kengayishi, sifatli infratuzilma va raqamli savodxonlikni oshirish zarur. Shunday qilib, elektron xizmatlar iqtisodiyotni raqamlashtirish va innovatsiyalarni joriy etishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Raqamli iqtisodiyot va raqamli xizmatlar – O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining qarorlari va farmonlari.
2. “Electronic Services and Their Impact on Economic Growth,” Journal of Digital Economy, 2022.
3. O‘zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi statistik ma’lumotlari.
4. “Digital Transformation in Economy,” International Journal of Economics and Business, 2023.
5. Smith J., “The Role of E-Services in Modern Economies,” Economic Review, 2021.

